

Nieuws

Na 115 dagen en 650.000 bezoekers komt er een einde aan de Vermeer-expo in het Rijksmuseum

Zondag kwam er een einde aan de grote Vermeertentoonstelling in het Rijksmuseum. Die werd bezocht door een recordaantal van ruim 650.000 bezoekers.

Jan Pieter Ekker 4 juni 2023, 18:32

Na de eerste recensies was de Vermeertentoonstelling in het Rijksmuseum binnen drie dagen volledig uitverkocht. BEELD ANP/RICHARD BROCKEN

“Het moet nog even indalen,” zegt Rijksmuseumdirecteur Taco Dibbits nadat hij zondagmiddag iets na 18 uur de allerlaatste bezoekers – een stel uit North Carolina – heeft bedankt voor hun bezoek en een catalogus in handen heeft gedrukt. Na 115 dagen is er een einde gekomen aan de Vermeertentoonstelling.

Er kwamen ruim 650.000 bezoekers op af, waarmee *Vermeer* de best bezochte tentoonstelling is in de geschiedenis van het Rijks. Tot nu toe was dat *Late Rembrandt* in 2015, met 520.000 bezoekers. De vorige grote Vermeertentoonstelling, in 1996 in het Mauritshuis in Den Haag (met 22 schilderijen), trok ruim 450.000 bezoekers.

Om aan de enorme belangstelling te voldoen en het publiek toch een zo prettig mogelijke ervaring te bieden, verruimde het Rijksmuseum de openingstijden tot elf uur 's avonds – afgelopen vrijdag en zaterdag zelfs tot twee uur 's nachts.

Bezoekers waardeerden *Vermeer* gemiddeld met een 8,7. Van die bezoekers kwam 55 procent uit Nederland. De handel op Ticketswap was levendig; op Marktplaats werden kaarten verkocht voor torenhoge bedragen én last-minutekelderprijzen. De verkoop van de Vriendenkaart van het Rijksmuseum – die voor 75 euro onbeperkt toegang biedt aan de koper en een introducee – moest worden stopgezet.

Dibbits, terwijl hij een glas champagne in handen krijgt gedrukt: “Om iedereen gelijke kansen te geven zijn we in september al begonnen met de kaartverkoop. Lange tijd waren er volop kaarten beschikbaar, maar na de eerste recensies was de tentoonstelling binnen drie dagen uitverkocht. 450.000 kaarten. Voor een 350 jaar oude kunstenaar. Dat hebben we nog nooit meegemaakt, maar het tekent het succes van deze tentoonstelling.”

“Tegen de handel op Marktplaats konden we weinig uitrichten, maar toen we het geitenpaadje met de Vriendenkaart ontdekten, zijn we direct gestopt met de verkoop.” Met een lach: “Nu de tentoonstelling voorbij is, kunnen mensen weer gewoon vriend van het museum worden. Ik hoop dat de belangstelling net zo groot blijft.”

Vliegwielen voor onderzoek

De tentoonstelling mag dan voorbij zijn, vanaf woensdag zijn er nog altijd zes Vermeers te zien in de Ere-galerij. Naast de vier uit de collectie van het Rijks – *Het melkmeisje*, *Het straatje*, *De liefdesbrief* en *Brieflezende vrouw* – zijn dat *Jonge vrouw aan het virginaal* (in bruikleen van de particuliere The Leiden Collection uit New York) en *Meisje met de rode hoed*, uitgeleend door de National Gallery of Art in Washington. “Het feest blijft nog even doorgaan: ook na de tentoonstelling hebben we nog steeds de meeste Vermeers bij elkaar,” aldus [Pieter Roelofs](#), hoofd beeldende kunst van het Rijksmuseum.

Vier andere schilderijen gaan, voordat ze weer naar huis gaan, eerst voor verder onderzoek naar het Rijksatelier. In het najaar van 2025, rond Vermeers 350ste sterfdag, moet een grote publicatie verschijnen waarin de uitkomsten van dat jarenlange [onderzoek](#), uitgevoerd in samenwerking met het Mauritshuis en de Universiteit Antwerpen, wordt gepresenteerd. Ook de bevindingen van het tweedaagse wetenschappelijke symposium, afgelopen maart in het Rijksmuseum, worden zoveel mogelijk meegenomen.

Het is mooi om te zien dat de tentoonstelling ook een vliegwiel is voor onderzoek, meent Roelofs; zowel materiaaltechnisch als archiefonderzoek en bredere contextuele analyses. “Er zijn toch weer verrassende nieuwe archiefstukken opgedoken en bepaalde aannames zijn door vervolgonderzoek weer verder verdiept.” Met een zucht: “Als je Vermeer vergelijkt met Rembrandt weten we nog altijd weinig, maar als je Vermeer vergelijkt met tientallen andere 17de-eeuwse Nederlandse schilders weten we al best veel. En het onderzoek gaat door.”

Nieuw Vermeercorpus

Tijdens het symposium stelde Arie Wallert, gepensioneerd senior onderzoeker van het Rijksmuseum, op basis van kleurenonderzoek en de compositie dat *De gitaarspeelster*, in het bezit van het Philadelphia Museum of Art, óók een echte Vermeer is. “Daar gaan ze daar nu mee aan de slag en dat is mooi. Philadelphia ligt niet zo ver van Washington, dus het is logisch dat de collega’s van de National Gallery of Art daar een rol in gaan spelen. Wij kijken mee op afstand. Het betekent dat we in gezamenlijkheid ook over dit stuk weer meer kennis gaan krijgen.”

Het Metropolitan Museum of Art in New York is bezig met onderzoek naar *Slapend meisje*, een Vermeer die vanwege een bepaling in het legaat het museum nooit mag verlaten en dus ook niet in Amsterdam te zien was. Het was al bekend dat er een man op het schilderij heeft gestaan die is overgeschilderd. Met de modernste technieken zijn onlangs meer details zichtbaar gemaakt. Deze zouden erop kunnen wijzen dat de man een schilder is – mogelijk Vermeer zelf. “Zij zijn door onze tentoonstelling aangezet om zelf ook onderzoek te gaan doen. In het verleden had je het Rembrandt Research Project, dat was één groepje dat de wereld rondging. Nu zien we dat we veel meer de verbinding zoeken en kennis uitwisselen om in gezamenlijkheid tot een nieuw Vermeercorpus te komen.”

Schilderplezier

Vanaf 1 juli is de Philipsvleugel van het Rijksmuseum ingericht als een laboratorium waar gezinnen met microscopen, uv-licht en röntgenscans echte meesterwerken kunnen onderzoeken (*Missie Meesterwerk*, in samenwerking met Nemo). In het najaar komen stukken uit de collectie van het langdurig gesloten Rotterdamse Museum Boijmans Van Beuningen naar Amsterdam en medio februari 2024 staat een grote Frans Halstentoonstelling op het programma, in samenwerking met de National Gallery in Londen en het Haarlemse Frans Hals Museum.

Bang dat alle komende tentoonstellingen niet in de schaduw van *Vermeer* kunnen staan is Roelofs niet: “In het Mauritshuis en in Washington hebben ze het ook nog steeds over de grote Vermeertentoonstelling in 1995-96. Vermeer is nu eenmaal een buitengewoon eigenzinnig kunstenaar, maar Hals is ook een van de grootste schilders van de 17de eeuw. Bij hem gaat het heel erg over schilderplezier en daar gaan we ook ontzettend van genieten.”

Jonge vrouw aan het virginaal en Meisje met de rode hoed zijn van 7 juni tot en met 10 oktober te zien in de Eregalerij van het Rijksmuseum.